

EL TRÀFIC DE CABOTATGE AL PORT DE PALAFRUGELL

AGUSTÍ M. VILÀ GALÍ

Des que els fenicis, segons alguns historiadors, van ser el poble que es creu que va començar a practicar la navegació, les relacions entre els pobles riberecs de la nostra Mediterrània va anar creixent constantment, i era el medi comunament emprat per a les transaccions entre ells, encara que algunes vegades, massa, ha estat el medi d'accions bèl·liques i corsàries.

Es tenen notícies documentades de la navegació de cabotatge des de mitjan segle XIV per a algunes de les poblacions de la nostra costa, Lloret, Sant Feliu, Blanes, però res de cap de moltes altres poblacions, sia per manca de documentació, sia perquè no s'hagi trobat o no s'ha investigat l'existent, si és que n'hi ha.

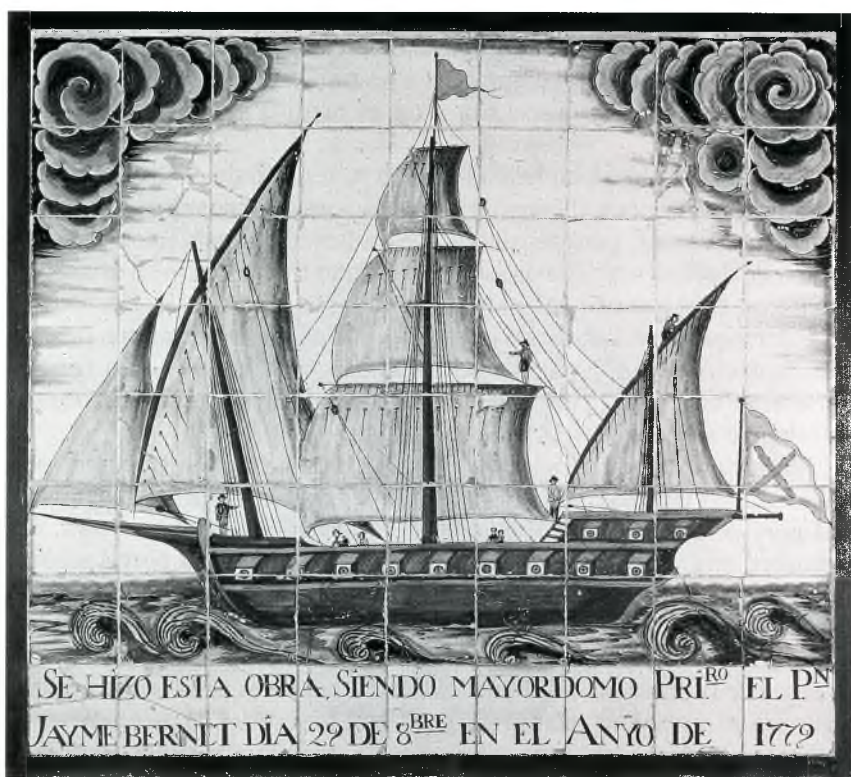
Palafrugell i els seus ports de Calella i Llafranc no degueren pas ser una excepció. S'han trobat alguns documents escadussers i d'un període certament molt curt, però que ja ens permeten poder aportar alguna informació sobre la seva activitat.

Els documents que es posseeixen, procedents tots de l'Arxiu Municipal, són relacions d'anotacions de diversa mena relatives a sortides i entrades del port de Palafrugell de mercaderies diverses, que ens donen, les primeres, una visió de quines mercaderies s'exportaven al port d'aquesta població i a quins mercats anaven destinades, i algunes vegades de quin eren l'origen o la procedència dels productes moguts i, referit a les entrades, de les quals la documentació és més escassa, el que arribava de fora per al consum de la població o d'altres localitats allunyades de la costa. I és que entre les informacions relatives a les entrades i sortides de mercaderies es troben també dades sobre una part d'aquestes que, rebudes per via marítima, eren més tard, per via terrestre, transportades en carros a altres poblacions, algunes de les quals força allunyades de la costa.

La documentació ocupa, com ja se n'ha fet esment, un període molt curt ja que es refereix únicament a uns mesos del l'any 1823, si bé l'anàlisi ens permet conèixer tot una sèrie de dades que són importants per fer-nos càrrec de com estava enfocat el tràfic del port de Palafrugell.

La documentació la podem dividir en tres parts: la que es refereix a sortides, la que fa a les entrades i la que ens dóna dades sobre com sembla que s'emprava el port de Palafrugell com a plataforma per dirigir productes rebuts per via marítima cap a l'interior de la província de Girona.

Sembla que val la pena fer un anàlisi d'aquesta informació per procurar després treure'n algunes conclusions.

Xabec amb veles quadres. Museu Marítim de Barcelona.

SORTIDES DEL PORT DE PALAFRUGELL

Dia	Patró	Nau	Nom	Origen	Destiació	Nòlit	Mercaderies
04.01	Josep Font	Llaüt	San José	Sant Feliu	Vilanova	Patró	230 quarteres blat barrejat amb ordi. 20 quarteres faves producte del país, provinents recollecció 1/2 delme de la població. Factura, Antoni Jordi.
04.01	Joan Gelpí	Ll.pl.	San Antonio	Vilassar	Salou	Patró	45 quarteres favasses procedents de Maó, part d'una presa feta pels milicians de Palamós. Consta de certificació escrivà i secretari de la vila. Factura, Francesc Jaume.
04.01	Bernard Pau	Ll.pl	San Antonio	Torredembarra	Salou	Patró	50 quarteres favasses procedents de Maó, part d'una presa feta a un vaixell estranger pels milicians de Palamós. Consta de certificació escrivà i secretari de Palamós. Factura, Francesc Jaume.
04.01	Miquel Albages	Ll.pl.	San Antonio	Creixell	Salou	Patró	Idem. Idem.
15.01	Jaume Feliu	Llaüt	San Sebastián	Blanes	Tarragona	Patró	220 sacs: 220 quarteres blat país fet farina en el molí de Pals. Consta certificat Ajuntament de Pals. Factura, Joan Girbal.
16.01	Nicolau Carreras	Ll.dsc.	San Antonio	Sant Feliu	Sant Feliu	Patró	7 botes grans i petites; 12 cargues vi negre, fruita del país.
17.01	Geroni Mestres	Llaüt	San Antonio	Sant Feliu	Cambrils	Patró	185 quarteres blat barrejat del país. Consta certificació de Junta diocesana. Factura, Antoni Jordi.
20.01	Jaume Feliu	Llaüt	San Sebastián	Blanes	Vilanova.	Joan Prats	4 bales i 5 balots de taps de suro, total 170.000, fruita país. Factura, Francesc Prat.
21.01	Antoni Pi	Falutx	?	Begur	?	Josep Carreras Gispert	80 lliures corall, 50 barrils anxova de pes 130 roves, tot pesca del país. Deixa pagat 2% de sortida. Valor corall, 10 rals la lliura i l'anxova 19 rals la rova.
27.01	Martí Proig	Ll.psc.	San Sebastián	Palafrugell	S.Feliu	?	4 botes, 10 cargues, vi negre del país. Factura, Antoni Bonet.
03.02	Martí Proig	Ll.dsc.	San Sebastián	Palafrugell	S.Feliu	?	4 botes, 10 cargues vi negre del país. Factura, Antoni Bonet.
04.02	Andreu Anglada	Llaüt	Vg. Misericordia	Sant Feliu	Cambrils	Patró	167 cèrcols, 340 quarteres farina blat país; que les 200 quarteres van venir amb guia núm. 232 del mateix Cambrils i les altres són del poble de Camallera. Factura, Francesc Jaume.
07.02	Josep Joré	Llaüt	San José	Sant Feliu	Vilanova	Patró	120 quarteres blat barrejat del país, procedent 1/2 delme i primícia pobles d'aquest cantó, i 130 quarteres tramussos del país fets farina en el molí de Pals. Tot consta de certificacions. Factura, Antoni Jordi.
09.02	Nicolau Carreras	Ll.psc.	San Antonio	Sant Feliu	Sant Feliu	Patró	7 botes amb 14 cargues de vi negre del país. Factura, Josep Vilella.
15.02	Jaume Batlle	Ll. desc.	San Antonio	Sant Feliu	Sant Feliu	Patró	8 botes amb 16 cargues de vi negre del país.
21.02	Jaume Feliu	Llaüt	San Sebastián	Blanes	Ceta	Joan	51 bales i balots que contenen en total 1.005.000 taps, fruita i fabrica del país. Deixa pagat el 2%. Valorat a 14 rals el miler.
23.02	Jaume Batlle	Ll.dsc.	San Antonio	Blanes	Sant Feliu	Patró	5 botes amb 16 cargues de vi negre del país.
24.02	Martí Olivós	Llaüt	Vg. del Carmen	Palafrugell	Ceta	Patró	99 bales i 3 balots amb un total de 3.010.000 taps de suro i 8 quintars de suro, fruit i fabricació país. Deixa pagat per dret de sortida 2% valorats els taps a 14 rls. miler i el suro a 100 rals quintar.
28.02	Joan Forgas	Ll.dsc.	San Antonio	Begur	Palamós	Maties Moruny	2.009 ducats d'or i argent gros i menut. Factura, Maties Moruny.
01.03	Pere Robau	Ll.psc.	San Antonio	Begur	Barcelona	Frcs. Sagrera	4 bales amb 50.000 taps en total i 30 quintars llenya, tot del país.
03.03	Jaume Batlle	Ll.dsc.	San Antonio	Blanes	Blanes	Patró	6 bales amb 30.000 taps de suro cada una i 4 botes amb 3,5 càrregues de vi negre, tot del país. Factura Antoni Espinàs.
12.03	Antoni Roig	Llaüt	San Sebastián	?	Barcelona	Frcs. Sagrera	Una peça de canemàs de 150 vares, fabrica del país.
03.04	Fermí Pi	Xabec	San Antonio	Begur	Costes Itàlia	Patró	150 lliures corall en rama i 100 lliures a trossos, pescat en nostres mars; deixa pagat el 2% de sortida, valorat tot a 10 rals la lliura.
06.04	Jaume Batlle	Llaüt	San Antonio	Blanes	Blanes	Patró	3 botes amb 48 maials d'oli de menjar, vingut en major part del mateix Blanes amb guia núm. 17 d'agost últim, i un casc de 1,5 cargues vi del país. Factura Jaume Fina.
11.04	Pablo Galbeano	Tartana	San Jaime	(Sard)	Gènova	Josep Gener	102 bales amb 3.060.000 de taps de suro fruit i fabricació del país. Deixa pagat 2,66% per sortida, valorats a 14 rals el miler.
19.04	Pere Muixó	Llaüt	San Antonio	Sant Feliu	Cambrils	Patró	120 quarteres fesols del país comprats a diversos particulars de Palafrugell i pobles comarca. Factura Francesc Jaume.
04.05	Martí Llavilà	Llaüt	San Sebastián	?	Mataró	Patró	40 quarteres favasses estrangeres vingudes en major part amb guia de Palamós núm. 30 de 20 febrer en la que consta haver pagat impostos Exma. Diputació Provincial. Factura, Pere Jubert.
08.05	Martí Llavilà	Llaüt	San Sebastián	?	Arenys	Patró	Seixanta quarteres de favasses estrangers, vingudes en major part amb guia de Palamós núm. 55, data 18 de març últim en la que consta el pagament de drets.

Abreviatures: Ll.pl. = Llaüt palangres; Ll.dsc. = Llaüt descobert; Ll.psc. = Llaüt de pesca

Si s'ordena ara la informació anterior en relació amb els ports de destinació de les mercaderies sortides de Palafrugell s'obté:

<u>Port de destinació</u>	<u>Nombre d'arribades</u>
Sant Feliu Guíxols	5 arribades
Vilanova	3 «
Cambrils	3 «
Salou	3 «
Barcelona	2 «
Ceta (França)	2 «
Tarragona	1 «
Palamós	1 «
Arenys	1 «
Blanes	2 «
Blanes	1 «
Mataró	1 «
Costes Itàlia	1 «
Gènova	2 «

Continuant l'anàlisi i resumint el que va arribar a cada port:

Sant Feliu de Guíxols: Les 5 arribades són de vi negre del país.

Vilanova: Blat, faves, taps de suro, tramussos, tot fruits del país.

Cambrils: Blat, cèrcols per a botes, farina i fesols, tot fruits del país.

Salou: Favons procedents de Maó, part d'una presa feta pels milicians de Palamós.

Barcelona: Taps, llenya, canemàs, tot fruits del país.

Ceta (França): Taps i suro en panes, tot del país.

Tarragona: Blat i farina de blat.

Palamós: Monedes d'or i d'argent.

Blanes: Taps i vi negre

Mataró: Favasses vingudes de l'estranger

Costes d'Itàlia: Corall

Gènova: Taps

Destinació desconeguda: Corall, anxoves, oli i favasses.

Podem fer algunes consideracions:

Una part considerable de les mercaderies que surten del port de Palafrugell són productes de les comarques properes. Entre aquests productes sembla que cal fer una menció especial a dos d'ells: els taps i el corall, els quals han estat elements importants en el desenvolupament de poblacions empordaneses.

La fabricació de taps ja devia haver pres empenta en l'època que considerem pel que es pot entreveure a través de les sortides del port de Palafrugell, dintre dels quatre mesos escassos que comprèn la documentació analitzada. Es comptabilitzen 6 sortides amb un total de 7.411.000 taps.

Quant al corall, la pesca i explotació que també ha tingut la seva importància; se'n troben dues expedicions, de les quals la més important és exportada a Itàlia, amb un pes total de 330 lliures.

A aquestes dues produccions hi hem d'afegir la sortida de partides de vi i de blat; del primer se'n compten set sortides amb un total de 67 cargues, equivalents a uns 8.150 litres; del blat en trobem tres sortides que sumen 570 quarteres.

La documentació estudiada també ens aporta dades sobre preus d'uns quants dels productes exportats pel port de Palafrugell:

Taps a 14 rals el miler

Suro en pannes a 100 rals el quintar

Corall a 10 rals la lliura

Anxoves a 19 rals la rova

Cal també fer esment de les expedicions de favasses que surten de Palafrugell amb destinació de Salou. Se'ns diu que procedeixen de Maó i són una part d'una presa feta pels milicians de Palamós. Si es té en compte que el període al qual correspon en els mesos estudiats entren encara dintre del trienni liberal i que es mantenen relacions entre Palafrugell i França, sembla que tal vegada, en aquells mesos de l'any 1823, tant Palamós com Palafrugell es deurien trobar sota l'autoritat realista o francesa (dels cent mil fills de sant Lluís)?

Com ja se'n ha fet esment, entre la documentació analitzada se'n troba d'altra en la qual apareixen mercaderies arribades per via marítima i reexpedides per via terrestre a altres poblacions.

Arxiu Municipal de Palafrugell.

ENTRADES PER VIA MARÍTIMA I SORTIDES PER VIA TERRESTRE

Data	Traginer	Origen	Receptor	Població	Mercaderies
25.01	Pere Ribas	Palafrugell	José de Cuevas	Sant Feliu	En un carro, 3 instruments astronòmics en dos globus terrestres de fusta treballada i cartró vingut de la Jonquera amb guia núm. 1154, de 09.12.1917 que s'acredita haver pagat drets de duana.
02.03	Joan Oller	Flaçà	Joan Oller	Flaçà	3 carros amb 20 quarteres de favases vinguts amb guia de Palamós núm. 32 de 19 febrer, a nom de Francesc Jaume. Factura, Francesc Jaume.
06.03	Joan Llanàs	Flaçà	?	Girona	2 carros amb 10 quarteres de favases vinguts en major quantitat de Palamós amb guia núm. 30 de 18 febrer i surten del manifest de Pere Jubert.
06.03	Joan Oller	Flaçà	Joan Oller	Girona	3 carros amb 18 quarteres de favasses vinguts en major quantitat de Palamós amb guia núm. 32 de 19 febrer i són del manifest de Francesc Jaume.
10.03	Francesc Jaume	Palafrugell	Francesc Jaume	la Bisbal	1 carro amb 12 quarteres favasses estrangers vingudes en major quantitat de Palamós amb guia de 19 febrer i són del manifest de Francesc Jaume.
14.03	Marià Pi	Begur	?	?	Amb 10 cavalleries 10 carros, quinze quintars de porc salat del país. Consta certificació de l'alcalde de Palafrugell. (En aquest cas sembla que es tracta d'una entrada de Begur a Palafrugell).
20.03	Miquel Gubert	la Bisbal	Miquel Gubert	la Bisbal	Un carro amb 10 roves d'arròs arribat a Palafrugell en major quantitat amb guia de Palamós núm. 51 de 13 de l'actual, en la qual consta el pagament de drets a Exma. Diputació Provincial i 2 roves de pexopalo del manifest de Francesc Jaume. Factura d'ídem.
21.03	Joan Galceran	Palafrugell	?	Girona	Un carro amb 8 quarteres favasses estrangeres arribades en major quantitat de Palamós amb guia núm. 30 febrer, a nom de Pere Jubert.
28.03	Miquel Gubert	la Bisbal	Miquel Gubert	la Bisbal	Un carro amb 5 roves de pexopalo i 24,5 roves d'arròs, tot del manifest de Francesc Jaume.
17.04	Joan Amat	Flaçà	Joan Amat	Girona	11 quarteres favasses estrangers vingut en major partida de Palamós amb guia núm. 30 en la qual consta el pagament de drets de l'Exma. Diputació de Girona i són del manifest de Pere de Pere Jubert.
17.04	Frcs. Portarrero	la Bisbal	?	la Bisbal	Un carro amb 12 roves arròs estranger vingut en major partida de Palamós amb guia núm. 51 de 13 març. Consta pagat drets i impostos Exma. Diputació.
18.04	Francesc Jaume	Palafrugell	Francesc Jaume	la Bisbal	Un carro amb tres sacs 8 quintars arròs i en 6 sacs tres quarteres blat del manifest de Francesc Jaume. Consta pagat arbitri Exma. Diputació.
21.04	Francesc Jaume	Palafrugell	Francesc Jaume	la Bisbal	Un carro amb 8 roves d'arròs, 6 quarteres blat i altres 6 de favasses estrangeres. Consta pagat arbitris Exma. Diputació. Tot prové del manifest de Francesc Jaume.
26.04	Francesc Jaume	Palafrugell	Francesc Jaume	la Bisbal	Un carro amb 5 quarteres blat, 5 quarteres de favasses i una bala de canem en rama de 9 roves, tot del manifest de Francesc Jaume.

De les dades del quadre anterior, se'n poden treure les conclusions següents:

Palafrugell, durant el període estudiat, sembla ser un punt de recepció de mercaderies per via marítima i de redistribució vers poblacions interiors de les comarques gironines, la Bisbal principalment.

Finalment, es troben personatges, segurament de Palafrugell, que devien ser els importadors i negociants a la vegada, i és Palamós el port de distribució cap al de Palafrugell, segurament per poder admetre aquell port vaixells d'arqueig més gran que no pas el port de Palafrugell, emprant per això embarcacions menors des de Palamós a Palafrugell.

Queda encara per analitzar l'última de les relacions, la que es refereix a les arribades a Palafrugell.

Arxiu Municipal de Palafrugell.

ARRIBADES AL PORT DE PALAFRUGELL

Data	Patró	Origen	Nau	Nom	Guia	Mercaderia i Destinació
19.02	Josep Gelpi	Vilassar	Llaüt	Virgen Carmen	Arenys 284 09.12.1823	35.000 taronges. Queden a Palafrugell i es venen 12.823 a diversos compradors.
21.02	Francesc Jaume	Palafrugell			Palamós 32 19.02.1823	25 carros amb 300 quarteres favasses estrangeres del manifest de Joan B. Pasano Pagats imposts a Diputació Provincial. Queden en poder de Francesc Jaume.
14.03	Francesc Jaume	Palafrugell			Palamós 51 13.03.1823	12 carros amb 80 sacs, total de 200 quintars arròs estranger. Pagats imposts a Diputació Provincial. Queda en poder de Francesc Jaume.
16.03	Joan Galceran?				Palamós 52-14 14.03.1823	2 carros amb 25 quarteres de fesols estrangers. Pagats imposts Diputació Provincial Mercaderia destinada a Paula Jubert i queda en el seu poder.
17.03	José Fort		Llaüt	San José	Sant Feliu 35 06.03.1823	250 quarteres favasses estrangeres. Pagats imposts Diputació Provincial. Queden 125 quarteres en poder de Narcís Soler i la resta en poder de Francesc Comas.
19.3	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 2288 06.03.1823	4 lliures tabacs diversos de L'Havana. Queden en poder d'un tal Pi per al seu consum.
	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 1247 06.03.1823	16.000 rals billó de plata grossa, moneda espanyola a compte de Sebastià Pi en poder del qual queden per als seus negocis.
22.03	Jaume Feliu		Llaüt	San Sebastià	Palamós 54 18.02.1823	240 quarteres favasses estrangeres. Pagats imposts a Diputació Provincial. Queden venuts a Josep Peyà (?) de Palafrugell.
	Francesc Jaume				Torroella 53(?) 04.01.1821	Un carro amb 15 quintars de cànem estranger procedents de la Casa Ildefons Roig que va arribar en major porció de Figueres. Queda en poder de Francesc Jaume.
24.03	Joan Oliver?		Xabec	N. Sra. Carmen	Palamós 55 10.03.1823	300 quarteres favasses? d'Alexandria. Pagats drets a Diputació Provincial.
07.04	Francesc Jaume				Palamós 10 01.01.1823	7 carros amb 76 sacs (76 quarteres) blat estranger. Pagat arbitri a Diputació Provincial. Mercaderia queda en poder de Francesc Jaume.
	Josep Genís				L'Escala 68 03.04.1823	28.640 rals billó or i argent menut. Queden en poder de Josep Genís per als seus negocis.
	Josep Genís				Palamós 68 05.04.1823.	9 carros, amb 115 sacs (115 quarteres favasses d'Alexandria. Pagats arbitris Diputació Provincial. Queden en el magatzem de Josep Genís.
12.04	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 2736 07.04.1823	30 roves sucre «Quebrado» de l'Havana. A compte de Josep Carreras que queda en poder seu.
	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 1689 07.04.1823.	2.000 duros d'argent moneda espanyola. A compte de Pere Carreras, que queden en poder seu.
	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 1688 07.04.1823	40.000 rals billó en argent gros i menut moneda espanyola. A compte de Josep Carreras. Queden en poder seu per atendre els seus negocis.
	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 1684 07.04.1823	46.600 rals billó en pesos forts moneda espanyola. Per compte de Pere Pi. Queden en poder seu per atendre els seus negocis.
	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 1685 07.04.1823	20.000 rals de billó en argent fort moneda espanyola. A compte de Pere Julià. Queden en el seu poder per atendre els seus negocis.
	Pere Robau		Llaüt	San Antonio	Barcelona 1697 07.04.1823	1.600 pesos forts en argent moneda espanyola. A compte de Josep Ralló. Queden en poder seu per atendre els seus negocis.
	Antoni Plaja				Palamós 69 05.04.1823	3 carros amb 33 quarteres, blat estranger a compte de Francesc Jaume. Pagats arbitris a Diputació Provincial. Queden en el magatzem de Francesc Jaume.
	Francesc Jaume	Palafrugell			Palamós 71 07.04.1823	7 carros amb 76 quarteres de blat estranger. Pagats arbitris a Diputació Provincial. Blat queda en el magatzem de Francesc Jaume.
	Francesc Jaume	Palafrugell			Palamós 72 08.04.1823	7 carros amb 111 quarteres blat estranger. Pagat arbitri a Diputació Provincial. Queden en magatzem de Francesc. Jaume.
	Francesc Jaume	Palafrugell			Palamós 74 09.04.1823	11 carros amb 123 quarteres de blat estranger. Pagat arbitri a Diputació Provincial. Queden en magatzem de Francesc Jaume.

és un home que aprofita totes les possibilitats, ja que per al transport de les mercaderies que emmagatzema se serveix tant o més dels seus propis elements de transport com dels aliens.

Paral·lelament a Francesc Jaume, apareixen altres negociants de Palafrugell que també degueren tenir la seva importància, com són els Pi, els Carreres, els Jubert, Josep Genís, Pere Julià i Josep Ralló, entre els quals es troben alguns que són receptors de quantitats de moneda procedents de Barcelona, fet que podria ser indicatiu de negocis establerts per aquestes persones entre Palafrugell i Barcelona: són els Sebastià Pi, Josep Genís, Pere Carreres, Josep Carreres, Pere Pi, Pau Julià i Josep Ralló. Però la recepció de totes aquestes partides de diner es concentren, totes menys una, en una sola arribada del llaüt del patró Pere Robau, com si s'hagués volgut retirar de la capital un diner que potser no es veia segur lluny dels seus propietaris. Cal tenir en compte que per aquelles dates possiblement Palafrugell hauria ja estat dominat pels reialistes, i Barcelona encara era sota el govern dels constitucionals.

En comprendre aquest treball un període tan curt, l'hem de prendre com un punt de referència, un punt de partida, per a posteriors estudis basats en nova informació que arribi a l'Arxiu de Palafrugell, bé sia per catalogació de pròpia documentació pendent de ser catalogada, bé sia per aportacions o per simple anàlisi de documentació en poder de particulars, la qual tal vegada reposa oblidada en algun calaix de calaixera; que la lliurin a l'arxiu o que simplement la deixin consultar, perquè sembla que el port de Palafrugell degué tenir un moviment no menyspreable si hem de fer cas de l'escadussera documentació analitzada.